

wel een beetje jammer voor alle gemeenten die nu bovenaan de vele duurzame lijstjes prijken. Wat zegt het straks bijvoorbeeld nog dat Nijmegen aan kop gaat in de Duurzaamheidsmeter? En dat Naarden het hoogst scoort in de 'Telosmonitor'? Hovens: 'Ranglijsten zeggen niets zolang je geen gelijksoortige gemeenten vergelijkt. Een gemeente met een groot buitengebied kan makkelijk scoren met zonne-energie als een paar boeren hun schuurdaken vol leggen met panelen. Een ranglijst kan wel helpen om dieper te kijken: welke doelgroep kun je aanboren om succes te boeken. Daar kunnen anderen van leren.'

MAKKELIJK SCOREN

Naarden is wat dat betreft een voorbeeld van een gemeente die met 'makkelijk scoren' de Nationale

Monitor gemeentelijke duurzaamheid 2014 aanvoert van het universitaire kenniscentrum Telos (universiteit Tilburg). Wethouder Marcel Adriani geeft het zelf toe. 'Naarden ligt gewoon mooi. Veel groen, het Naardermeer, een bevolkingssamenstelling met weinig mensen die afhankelijk zijn van sociale zaken, waardoor we het voor diegenen die het wel nodig hebben, goede regelingen kunnen treffen. We hebben het makkelijker dan andere gemeenten, als je naar de criteria kijkt.' Het komt niet allemaal aanwaaien, natuurlijk, Naarden heeft duurzaamheid ook op de agenda. In de historische vestingstad wordt gewerkt aan gescheiden afvalinzameling en zonnepanelen. De wethouder noemt ook plannen voor regionale energieopwekking, een ondernemersfonds voor duurzame invest-

eringen en een CO2-neutrale gemeentelijke organisatie. Heel vooruitstrevend klinkt het allemaal niet. 'We zijn geen koploper', erkent de wethouder. 'We zijn trots op onze plaats op de ranglijst, maar we kijken ook naar lijstjes waarop we minder hoog scoren. Daar zit ruimte voor verbetering.'

En toch, stelt Bastiaan Zoeteman, projectleider van de Duurzaamheidsmonitor bij Telos, is Naarden de duurzaamste gemeente van Nederland. 'Het ligt eraan wat je onder duurzaamheid verstaat, natuurlijk. Met behulp van negentig indicatoren hebben we een objectieve foto gemaakt van hoe de situatie is in elke gemeente.' Daar voegt Zoeteman aan toe dat hoog scorende gemeenten niet per se erg hun best doen om duurzaam te zijn. Groene gemeenten scoren sowieso gemiddeld het hoogst op totale duurzaamheid, concluderen de makers van de Telosmonitor. Net als Naarden staan ook Midden-Delfland en Houten bovenaan. 'Zij hebben gemeen dat ze in de buurt van een grote stad liggen en een welvarende middenklasse aantrekken die profiteert van de werkgelegenheid in de grote stad, goed voor voorzieningen kan betalen en weinig sociale problemen met zich meebrengt.' Omgekeerd zijn er gemeenten, vooral van het type 'industriële stad', die nooit bovenaan deze lijst zullen komen, ook al doen ze nog zo hun best. Ambitie en prestatie wordt in de Telosmonitor immers niet gemeten.

AANJAGEN

Dat gebeurt juist wel in de Duurzaamheidsmeter, die op basis van door gemeenten zelf aangeleverde informatie wil laten zien welke gemeenten duurzame ontwikkelingen aanjagen. Volgens Thijs de la Court, vanuit het Klimaatverbond betrokken bij de Duurzaamheidsmeter, is veel impact zichtbaar in gemeenten die actief beleid voeren op duurzaamheid. 'Een direct verband is moeilijk aan te wijzen, maar er is wel degelijk een verband.' Probleem is volgens de oud-wethouder uit Lochem, die namens de VNG over het Energieakkoord onderhandelde, dat dit slechts geldt voor een kleine groep gemeenten die vooroploopt. Terwijl duurzaamheid al sinds 1987 op de

politieke agenda staat, ziet De la Court dat veel gemeenten het thema nu pas echt oppakken. En dan nog zonder de capaciteit die past bij de omvang van de duurzame opgave. 'Sterker, de meeste gemeenten bezuinigen nog steeds op duurzaamheid. In het veld zien we veel leuke koploperprojecten, maar we zien niet dat de massa tempo maakt. Na die kopgroep komt een hele tijd niks en dan komen de achterblijvers. Wat we missen is het peloton.'

Nijmegen, bovenaan de Duurzaamheidsmeter, is een typische koploper. Klimaatwethouder Harriët Tiemens (GroenLinks) weet wel hoe dat komt. De gemeente is op alle beleidsterreinen met duurzaamheid bezig: mobiliteit, energiebesparing in de gebouwde omgeving, waterberging en hittestress en duurzaam gemeentelijk vastgoed. Tiemens: 'In Nijmegen is op alle terreinen doorgedrongen dat duurzaamheid een belangrijke ambitie is van de stad, daar moeten we wat mee. We hebben met de hele stad de verkiezing van de Green Capital Award opgepakt om opnieuw goed te scoren. Daar betrekken we ook onderwijs en bedrijfsleven bij en burgers met goede initiatieven.' Trots meldt Tiemens dat de stad tussen 2008 en 2013 op energie in de gebouwde omgeving 7 procent wist te besparen, terwijl de stad groeide. De CO2-uitstoot door energieverbruik daalde in diezelfde periode met 11 procent. Alle betrokkenen zien de noodzaak om de inspanningen en resultaten van duurzaamheidsbeleid beter in kaart te brengen. Niet om de ultieme winnaar te kunnen aanwijzen, maar om te verantwoorden waar ze mee bezig zijn. Telos-projectleider Zoeteman is blij dat nu wordt geпоogd de verschillende monitors in elkaar te schuiven. 'Hopelijk kunnen we straks antwoord geven op de vraag wat gemeenten op duurzaam gebied doen en wat dat oplevert.' ●

SLIMMER AANBESTEDEN IN GWW-SECTOR

MEER DUURZAAMHEID VOOR HETZELFDE GELD

Overheden en semi-overheden zijn grote opdrachtgevers voor de sector spoor- en grond-, weg- en waterbouw. Samen met marktpartijen en kennisinstellingen is de afgelopen jaren een Aanpak Duurzaam GWW ontwikkeld. Hiermee kunnen alle betrokkenen van meet af aan duurzaamheidsaspecten inbouwen bij de aanbesteding van projecten. 'Opdrachtgevers kunnen veel meer de slimmigheid van de markt aanboren.'

'Stel jezelf, voorafgaand aan projecten, heldere doelen op het gebied van duurzaamheid. Maak vervolgens gebruik van de creativiteit van marktpartijen zoals aannemers en ingenieursbureaus om die doelen ook echt te bereiken.' Arnoud van Vliet, secretaris-directeur van Waterschap Hollandse Delta en tevens voorzitter van het samenwerkingsverband Duurzaam GWW, is stellig als hij spreekt over duurzaam aanbesteden. Hij is inmiddels zes jaar betrokken bij Duurzaam GWW en heeft bij menig project kunnen zien dat het echt mogelijk is: meer duurzaamheid voor hetzelfde geld.

BESTUURLIJKE AMBITIE

In de ogen van Van Vliet staat of valt duurzaam beleid - en daarmee ook duurzaam aanbesteden - met bestuurlijke ambitie. Het formuleren van ambities kan volgens hem het beste plaatsvinden in samenspel tussen burgers, beleidsmakers en bestuurders. 'Onderzoek samen wat je echt belangrijk vindt op het gebied van duurzaamheid. Koers je met name op minder CO2 en meer hergebruik of op meer kindvriendelijkheid en een mooiere omgeving? Als dat soorten doelen duidelijk zijn, kun je deze daarna, heel eenvoudig, centraal stellen in je aanvraag richting marktpartijen.'

BENUTTEN EN BELONEN

Veel aannemers en ingenieursbureaus hebben de laatste jaren grote stappen gezet op het gebied van duurzaamheid. Ze hebben vaak geïnvesteerd in de CO2-Prestatieladder, hebben inzicht in de footprint van materialen

en de lifecycle van producten. Ze kennen de grondstoffenstromen. Van Vliet zegt daarom: 'Tegen overheidspartijen zou ik willen zeggen: beloon die inspanning en, belangrijker nog, benut die kennis. Marktpartijen staan in de startblokken om veel duurzamer dan nu het geval is te werk te gaan. Dan is het fijn als ook gemeenten daar in hun aanbestedingen specifiek om vragen.'

ANDERS DENKEN, ANDERS DOEN

Samen werken aan duurzaamheid in de sector. Het vraagt van iedereen om andere manieren van denken en doen. Overheden moeten vooraf goed bedenken wat hun doelen en ambities zijn. Daarna is het vooral een kwestie van leren loslaten, weet Van Vliet. 'Probeer niet langer met het eigen ingenieursbureau of de eigen beleidsmedewerkers tot in detail uit te stippelen hoe die rotonde, brug of viaduct eruit moet komen te zien. Laat je ontzorgen: het kan juist heel slim én duurzaam zijn om bij een bouwproject ook het omgevingsmanagement aan te besteden. Waarom zou je de uitvoerende aannemer bij een groot revitaliseringsproject niet het contact met omwonenden laten organiseren? De aannemer is de partij die met de benen in het zand staat! En waarom zou je de aannemer die de aanbesteding wint niet ook het beheer en onderhoud van die nieuwe rotonde laten uitvoeren tegen een vooraf overeengekomen prijs?'

DUURZAAM GWW

Het samenwerkingsverband Duurzaam GWW bestaat uit een aantal grote opdrachtgevers, marktpartijen en kennisinstellingen in de Spoor- en GWW-sector zoals Rijkswaterstaat, ProRail, gemeente Rotterdam, Unie van Waterschappen, InterProvinciaal Overleg, Vereniging Nederlandse Gemeenten, Bouwend Nederland, NL Ingenieurs, CROW, MKB-infra en RVO.NL. Samen zetten deze partijen stappen met de Aanpak Duurzaam GWW; ze maken hierbij volop gebruik van elkaars kennis en ervaring. Wilt u weten welke stappen organisaties al gezet hebben, ook in concrete projecten? Kijk op www.duurzaamgww.nl. Bent u enthousiast geworden en wilt u ook meedoen? Neem contact op met info@duurzaamgww.nl.

Duurzaam GWW

TOP 5 BEST VERDUURZAAMDE GEMEENTEHUIZEN

